

N.F.S. Grundtvigs tale ved elevsamling på Marielyst Højskole

Taler

Nikolai Frederik Severin
Grundtvig
Forfatter, teolog, digter

Dato

5. november 1868

Sted

Marieløst Højskole

Mine unge Venner! Det er kun 15 Aar siden, at endeel gode Venner sammenskjød en efter vore smaa Forhold ikke ubetydelig Sum, for at jeg dog endnu, efter at have fyldt de Halvfjerdsinds tyve, kunde prøve min Lykke med den folkelige Højskole, som jeg forgjæves havde stræbt at bevæge vore Konger til at oprette i Sorø; og gaaer vi blot andre 15 Aar tilbage, da finder vi, at selv mine fleste Venner ansaae den folkelige Højskole med de æventyrlige Forhaabninger for en Grille, man ikke blot maatte være Digter, men Sværmer, for at dele. Nu derimod er det ganske anderledes, thi ikke blot i Danmark kappes nu Folket om at oprette og benytte saadanne Højskoler, men i Norge og Sverrig begynder man at tiltræde Væddekampen, og i hele Europa er folkelig Opvækkelse og Oplysning paa Modersmaalet det store Dagens Spørgsmaal, og herved kommer man da efterhaanden til den Forstand, at det er Aanden, Livskraften med Vidende og Villie, der udretter alt Menneskeligt, saa Folke-Aanden maa vaagne, naar Folke-Livet skal fornyes og blomstre, hvad kun kan skee, naar i hele Livet og Dannelsen ligesaavelsom i Kirken Modersmaalet behersker Tungen, opmuntrer Folket og gjenføder dets oprindelige Tankegang.

Det er da noget af det Første, der maa oplyses og indskærpes paa vore folkelige Højskoler, at det ingenlunde var blot Hebræer, Græker og Romere eller Latinere, som havde en folkelig Tankegang ogsaa om aandelige og hjertelige Ting, men at netop i vort danske Høinorden svævede Aandens og Hjertets Verden straalende for Folkets Øine under Skikkelsen af Guder og Gudinder, der vel ligesaalidt som Folket var udødelige, men var dog ligesaa seiglivede og havde paa deres Viis ligesom Folket den Lykke, naar de paa den ene Side ældedes, paa den anden side at forynges, og denne Gudernes stadige Foryngelse forestillede vore hedenske Fædre sig under Skikkelse af Gudinden Idunna, neddalet fra Ygdrasil, Menneske-Livets Stamtræ, med Æbler, som fornyede Ungdommen.

Denne Forestilling var saameget mærkværdigere, som Fædrene tillige havde en Fortælling om *denne Idunnas* Bortførelse og Gjenkomst, der klarlig har stadfæstet sig, da Meddelelsen paa Modersmaalet, som havde muntret Folket, forstummede; thi ligesom man sagde, Guderne graanede, da Idunna forsvandt, saaledes blegnede Folkelivet, da Fortællingen og Sangen paa Modersmaalet tav; thi dermed lukkedes den eneste Skole, hvori Menneske-Livet kan opmuntres og oplyses, og den Skole, man siden aabnede, var en Skole for Døden i alle Maader, saa det er glædeligt at see, den gaaer nu samme Skjæbne imøde, som ramte *Idunnas* Bortfører, da hun som en Svale i Vaar flygtede hjem til Guderne, og han som en romersk Ørn forfulgte hende, thi da hører vi, modtog Guderne ham med et Baal, der blussede i Sky og forbrændte hans Vinger, saa han faldt ned og dræbtes af Smaadregene.

Nu da Skolen for Menneskelivet i Fædrelandet er aabnet paany paa Modersmaalet, nu vil sikkert ogsaa Folket forynges som Phønix-Fuglen og lovsynge det folkelige og menneskelige Livs-Lys, til det har naaet sit Maal. Hertil vil vi ønske Skolen for Livet her og allevegne Lykke og Himlens Velsignelse, hertil tør vi ogsaa haabe, at det Sæt danske Ungersvende, vi her idag byder velkommen, ærlig vil bidrage Sit og derved forøge det Baal, hvorpaa Romer-Ørnen skal brænde sig selv ligesom Møllet, der forblindet af Lysets Glands finder Døden i dets Lue.

Dette, alle danske Menneskers: Dannemænds og Dannekvin ders Ønske og Haab gjenlyde i Velkomstsangen: »Velkommen Idunne fra Jettens Gaard«!

(Efter at denne sang var afsunget, fulgte flere talere, bl. a. dr. O. Eneroth fra Stockholm, som udtrykte en vis bekymring for de nye svenske folkehøjskoler og udførligt omtalte dens fjender: latinskolen, realismen og statskirken. Han forstod, at vi i Danmark havde haft de samme fjender, men at de nu til dels var overvundet. løvrigt haabede han, at højskolerne vilde fremme den skandinaviske sag. Derefter tog Grundtvig atter ordet og sagde (iflg. Dansk Folketidende), at)

»Han vilde ønske de unge svenske Højskoler Lykke og Velsignelse, og naar den sidste Taler havde dvælet ved de Fjender, som folkelig Oplysning har der og allevegne, saa vilde han sige, at de saae meget farligere ud, end de virkelig var. Og

Grunden til, at det gik saa seent med at overvinde dem, var, at man kun satte »Tanker« imod dem. Nei, man skulde sætte en Virkelighed imod dem, thi selv om en Virkelighed ikke er saa god, som ønskeligt var, saa maatte dog en heel Rytterskare af Tanker vige for den, og derfor skulde de kun oprette Høiskoler, saa blev Fjenden nok nødt til at give tabt. Men han maatte være ganske enig med Dr. Eneroth i, at Sammenblandingen var skadelig; thi der kom ikke noget ud af at læmpe sig efter Fjenden. Det var nemlig ingenlunde saa, at Eftergivenheden formindskede Faren eller dæmpede Modstanden; thi lige det Modsatte var Tilfældet. Forresten var det ikke nok med Høiskoler for den voksne Ungdom, der maatte ogsaa oprettes »Friskoler« for Børnene, hvor de gjennem den mundtlige Fortælling blev gjort bekendt med Fædrelandet, Folket og Modersmaalet, og – hvis de kom fra kristelige Huse – tillige blev underviste i den kristelige Børnelærdom. Hvad »Skandinavismen« angik, saa afviste han nu som altid dette vildfremmede Ord, »Høinorden« det var og er for ham Fælles-Navnet paa Nordens Lande og Nordens Folk, og det var ogsaa hans Overbevisning, at folkelig Oplysning vilde meer end noget Andet fremme Høinordens fælles store Sag.«

Kilde

Grundtvig, N.F.S. (1956). Taler paa Marielyst Højskole 1856-1871 (red. Steen Johansen). København. Nordisk Forlag, S. 97-100

Kildetype

Dokumentation i bogværk

Tags

Højskolebevægelsen, Åbningstale

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/grundtvigs-tale-til-elever-og-undervisere-ved-elevsamling-paa-marielyst-hoejskole-vinterskolens-aabning-1868>